

ĐẠI SỨ QUÁN HỢP CHỨNG QUỐC HOA KỲ
PHÒNG THÔNG TIN-VĂN HÓA

Tầng 3, Rose Garden Tower, 6 Ngọc Khánh St., Hà Nội
Tel: 831-4580 * Fax: 831-4601 * Email: irchano@pd.state.gov

ĐỪNG ĂN MỪNG VỘI!

Ralph A. Cossa
PacNet 33, ngày 7/8/2003

Không nên mở sâm-banh quá sớm! Tuyên bố của Bắc Triều Tiên về chấp nhận tham gia các cuộc đàm phán đa phương nhằm giải quyết vấn đề hạt nhân thực sự là một tin tốt lành... Nếu nhu Bắc Triều Tiên thực sự xuất hiện tại cuộc họp vẫn chưa được lên lịch (Hồ sơ lưu cho thấy nước này rất hiếm khi tham dự những sự kiện như vậy mặc dù đã hứa).

Tuy nhiên, việc tham gia đàm phán về vấn đề này, dù nó đóng vai trò rất quan trọng, cũng không thể đưa chúng ta tiến gần đến một giải pháp so với trước đây và thậm chí còn có thể làm cho tình hình xấu đi, chứ không hề tốt lên. Điều này phụ thuộc vào cách tiếp cận của Bắc Triều Tiên và năm nước tham gia khác (Hoa Kỳ, Hàn Quốc, Nhật Bản, Trung Quốc và Nga) trong các cuộc đàm phán.

Rốt cuộc thì Bắc Triều Tiên đã nhận thấy chân lý chưa? Liệu Bình Nhưỡng đã hiểu ra rằng hợp tác - hoặc ít nhất là tỏ ra hợp tác - sẽ có lợi hơn là đe dọa tiến hành Chiến tranh Thế giới Thứ ba? Điều quan trọng hơn là liệu Bắc Triều Tiên đã sẵn sàng, như vẫn tuyên bố, hủy bỏ kho vũ khí hạt nhân của mình (dù có tồn tại hay không) để đổi lấy “cách tiếp cận táo bạo” mà Chính quyền Bush đã hứa (nhưng chưa tuyên bố thật cụ thể)? Hay bàn đàm phán sẽ chỉ là một nơi khác để Bắc Triều Tiên đưa ra những yêu sách bất hợp lý và là một cơ hội nữa để Bắc Triều Tiên chia rẽ những nước tham gia khác (đặc biệt là giữa Washington và Seoul)? Liệu Bắc Triều Tiên đang ra giá cho hòa bình hay chỉ cố gắng trì hoãn thêm thời gian? Hãy còn quá sớm để đưa ra câu trả lời bây giờ nhưng những hành xử của Bắc Triều Tiên trong quá khứ chắc chắn khiến chúng ta phải dừng lại và suy ngẫm về sự lạc quan của mình.

Cung nên nhớ rằng Bắc Triều Tiên ban đầu đã phản đối các cuộc đàm phán đa phương vì lo ngại rằng các nước khác sẽ bắt chước Bình Nhưỡng về các chương trình hạt nhân của mình. Cung chưa có bằng chứng cho thấy điều này là đúng hay sai, tuy nhiên, cần ghi nhớ một điểm quan trọng: đây không chỉ là mối lo ngại của Bình Nhưỡng mà đó cũng là toan tính của Washington. Chính quyền Bush trước sau như một lập luận rằng các chương trình hạt nhân của Bắc Triều Tiên là một vấn đề quốc tế và chỉ là một vấn đề song phương thứ yếu, đồng thời cung cho rằng cộng đồng quốc tế phải thống nhất yêu cầu Bình Nhưỡng từ bỏ trước các tham vọng hạt nhân của mình để đổi lấy bất kỳ tiến triển thực sự nào trên mặt trận ngoại giao.

Đây chính là vấn đề khiến cho liên minh năm nước đứng trước nguy cơ chia rẽ. Mặc dù năm nước tham gia đàm phán đều đồng ý rằng Bắc Triều Tiên phải từ bỏ vũ khí hạt nhân, hầu như không có nước nào hoàn toàn ủng hộ thời gian biểu mà Washington đưa ra và hầu hết tất cả các nước đều thông cảm hơn Washington trước yêu cầu của Bình Nhưỡng, theo đó, Bắc Triều Tiên phải nhận được những ưu đãi kinh tế và một mức độ đảm bảo an ninh nhất định để đổi lấy việc từ bỏ các tham vọng hạt nhân. Đặc biệt, Bắc Kinh liên tục nhấn mạnh rằng những lo ngại về an ninh của Bình Nhưỡng phải được giải quyết thỏa đáng. Matxcova, một bên rõ ràng được tham gia các cuộc đàm phán theo yêu cầu của Bình Nhưỡng, cũng bày tỏ những quan điểm tương tự. (Xin bổ sung thêm rằng cung có những băn khoăn rằng việc thêm Nga vào các cuộc đàm phán là một nỗ lực để có được một bộ mặt thiện khác ở bàn đàm phán hay điều này cho thấy sự hồ nghi đang tăng lên của Bình Nhưỡng đối với Bắc Kinh; nên lưu ý rằng Bắc Triều Tiên tồn tại được hàng thập kỷ chủ yếu là do dùng hai con bài Nga và Trung Quốc cùng một lúc).

Trong khi đó, chính quyền Bush tiếp tục lập luận rằng việc đáp ứng những yêu cầu của Bắc Triều Tiên vì nước này đã đồng ý thực hiện những gì đã hứa (vào năm 1994 và nhiều dịp khác) có nghĩa là chịu khuất phục “hành động tổng tiên”, một điều mà Washington không hề có ý định thực hiện. Đường như cần có một số thỏa hiệp về vấn đề này nếu như muốn đạt được một tiến triển nào đó.

Nỗ lực thành công của Washington nhằm xây dựng một khối đồng thuận quốc tế kêu gọi chấm dứt “ngay lập tức, có thể kiểm chứng và không thể đảo ngược” chương trình phát triển vũ khí hạt nhân của Bắc Triều Tiên đã hầu như không được đánh giá cao. Một loạt những hoạt động ngoại giao đã được tiến hành để đưa chúng ta đến bên bờ của các cuộc đàm phán đa phương hiện nay trong khi Bình Nhưỡng rõ ràng đang ở thế phòng thủ. Nhưng liệu bây giờ chúng ta có sẵn sàng tiếp tục quá trình này? Liệu các thành viên của liên minh đặc biệt này sẵn sàng ủng hộ những yêu cầu của Washington? Và Washington sẵn sàng nhượng bộ cái gì, nếu có?

Nếu như các cuộc đàm phán đa phương muốn thành công thì Washington, Seoul, Tokyo, Bắc Kinh và Matxcova phải sẵn sàng cùng nhau đưa ra một yêu cầu tối thiểu là Bắc Triều Tiên phải chấm dứt ngay lập tức và có thể kiểm chứng các chương trình vũ khí hạt nhân như là một điều kiện tiên quyết cho các cuộc đàm phán tiếp theo. Việc này đòi hỏi các thanh sát viên của Cơ quan Năng lượng Nguyên tử Quốc tế (IAEA) trở lại làm việc và các kho nhiên liệu đã sử dụng (và bất kì lượng plutonium chiết xuất nào) cần được giám sát. Để đổi lại, những nước tham gia đàm phán khác phải sẵn sàng đảm bảo với Bình Nhưỡng rằng sẽ không có bất kì cuộc tấn công quân sự nào vào các cơ sở hạ tầng hoặc ban lãnh đạo của Bắc Triều Tiên (những ngày gần đây mối lo ngại an ninh của Kim Jong-Il đang tăng lên) chừng nào mà các cuộc đàm phán được tiến hành với thiện chí của các bên.

Với sự tham vấn chặt chẽ của Seoul và Tokyo và sự đồng tình của Matxcova và Bắc Kinh, Washington cũng nên sẵn sàng đưa ra một lộ trình rõ ràng về khung thời gian và những gì mà Washington sẽ đưa ra bàn đàm phán, để đổi lấy những hành động hợp tác thực sự của Bắc Triều Tiên (chứ không phải là chỉ những cam kết hành động). Để đạt được điều này, các nước khác phải luôn đảm bảo rằng Washington luôn nghiêm túc và có thiện chí. Tuy nhiên, nhiều người vẫn còn băn khoăn; những bài phát biểu mang đường lối cứng rắn, ví dụ như bài phát biểu gần đây ở Seoul của Thứ trưởng Ngoại giao John Bolton đã củng cố niềm tin, thậm chí của cả những đồng minh bảo thủ của Hoa Kỳ, rằng Washington - hay ít ra là một bộ phận đông đảo trong chính quyền Bush - không thực sự mong muốn tìm kiếm một giải pháp ngoại giao. Tại một thời điểm khi Bình Nhưỡng có vẻ đang bót căng thẳng đi (mặc dù đã đưa ra một phản ứng cực kì gay gắt trước những phát biểu của Bolton) thì Washington cũng cần phải làm một điều tương tự, không chỉ bởi vì Washington đã làm Bắc Triều Tiên thất vọng mà còn bởi vì chính Washington đã làm giảm uy tín của mình trong mắt của những đối tác đó, sự hợp tác của những đối tác này đóng vai trò thiết yếu để đạt được một giải pháp hòa bình cho vấn đề Bắc Triều Tiên.

Tất cả các khả năng đều chỉ đưa ra một tương lai âm đạm cho Thỏa thuận khung, theo đó Hoa Kỳ hứa cung cấp cho Bắc Triều Tiên các lò phản ứng nước nhẹ để đổi lấy việc Bắc Triều Tiên sớm dừng lại các chương trình hạt nhân của mình (điều này chưa được thực hiện theo thỏa thuận). Tuy nhiên, Tổ chức Phát triển Năng lượng Bán đảo Triều Tiên (KEDO), một tổ chức được thành lập để thực thi thỏa thuận trên, vẫn còn tồn tại và có thể đóng vai trò hữu hiệu để giám sát một chương trình phát triển kinh tế ở Bắc Triều Tiên có cơ sở rộng lớn hơn, một khi các chương trình hạt nhân của Bắc Triều Tiên đã chấm dứt và các cơ chế kiểm tra được thiết lập.

Đương nhiên, tất cả những điều này được xây dựng trên giả thiết rằng Bắc Triều Tiên thực sự muốn hợp tác với cộng đồng quốc tế. Căn cứ vào những gì mà Bắc Triều Tiên đã làm thì chính Bình Nhưỡng phải chứng minh được thiện chí hợp tác đó của mình. Đừng mở sâm-banh ăn mừng vội; tất cả những rắc rối mới chỉ bắt đầu.

Ralph A. Cossa là Chủ tịch Diễn đàn Thái Bình Dương của CSIS. PacNet là một bản tin tuần bình luận về các vấn đề an ninh cụ thể của khu vực. Để nhận được bản tin miễn phí, hãy liên lạc với Diễn đàn Thái Bình Dương tại địa chỉ pacforum@hawaii.rr.com.